

CASTELL MONESTIR DE SANT MIQUEL D'ESCORNALBOU. RIUDECANYES. EL CAMP JUSSÀ DE TARRAGONA

Un relat de: [Antonio Mora Vergés](#)

El Raul Pastó Ceballos, m'enviava fotografies del Castell Monestir de Sant Miquel d'Escornalbou, al terme de Riudecanyes, a la comarca del Camp jussà de Tarragona, peculiar mansió senyorial de principis del segle XX.

Llegia que està format per les restes de dos edificis medievals: el monestir de Sant Miquel, fundat el 1153, i un castell, construït al damunt de les restes d'una fortalesa romana. El seu propietari, el diplomàtic, egipciòleg i filàntrop Eduard Toda Güell (Reus, 9 de gener de 1855 - Poblet, 26 d'abril de 1941) , va seguir la moda de l'època de convertir edificis històrics en residències burgeses.

El conjunt va conformar durant més de sis segles la Baronia d'Escornalbou.

El 25 de juliol de 1835, després de la crema de convents a Reus, els franciscans van abandonar Escornalbou on ja no varen tornar en produir-se la desamortització de Mendizábal (1835). Antoni Pons, un menestral reusenc que va escriure un interessant dietari, diu que com a membre de la Milícia, el 24 d'octubre de 1835 va sortir de Reus amb 200 soldats i una companyia de Miquelets per anar a cremar el convent. Van posar foc a l'església i l'endemà, després de fer nit a Riudecanyes, van col·locar diverses càrregues de pólvora i van volar l'església i el que quedava del convent. Després, durant les Guerres Carlistes, fou ocupat per forces lliberals i carlines.

A mitjan segle XIX, la muntanya on s'ubicava Sant Miquel d'Escornalbou, ja era un erm assolat per l'abandó dels frares franciscans.

Fou adquirit al govern pel vicecònsol d'Anglaterra a Tarragona John Bridgman; l'any 1843, per 29.930 rals, per a fer-ne explotació de les mines de barita. L'escàs rendiment que se'n treia, va provocar la clausura de les extraccions l'any 1920.

Aquest personatge va convertir l'església en corral i el castell en la casa del pastor.

El castell va ser molt malmès pels conflictes civils i gairebé destruït amb les guerres carlines.

Les estades esporàdiques que hi van fer els escamots lliberals i carlins, la voladura d'una part de l'església ja malmesa a conseqüència d'un terratrèmol i l'espoliació a la que va estar sotmès per part dels veïns i delegats del govern, va acabar de deixar el castell-monestir en un estat totalment ruïnós.

En aquest indret, l'industrial reusenc Macià Vila (Sisos), íntim amic del General Prim, hi va muntar una fàbrica de batre moneda falsa de peces de sis rals, la qual cosa ha provocat posteriorment diverses llegendes de tresors amagats per l'indret i altres històries.

Estava pràcticament en ruïnes, quan va ser adquirit per Toda el 1911.

A l'entrada del conjunt d'Escornalbou, un relleu emmarca una lletra tau majúscula (T), símbol de l'arquebisbat de Tarragona que recull tant les inicials de la seva patrona (Santa Tecla) com de la denominació grega de Déu (Teos); no essent pas la T per Toda com hom creu habitualment, tot i que va ser Toda qui la va encarregar.

En les actuals construccions resten incrustades restes de les fortificacions romanes, com un fragment de muralla d'1 km de llargada; també hi ha una escultura que representa un cap de bou.

La reconstrucció d'Eduard Toda incorporà unes cares a llocs estratègics de la fortificació, amb l'esperit que exercissin de "guardians protectors".

Possiblement, van ser importats de la Xina.

Aquests rostres encara es poden veure, per exemple havent-ne un al costat de la porta de la casa senyorial.

El castell comprat vers el 1910 per Eduard Toda i Güell, no va rebre al seu propietari fins a l'any 1918, data en la que en va iniciar la seva reconstrucció, que va durar fins al 1924. Amb la seva intervenció, el resultat és que els edificis subsistents d'Escornalbou (que són de gres vermell), són el portal d'entrada, l'església romànica —de volta de canó amb capçalera carrada, bastida aprofitant una torre romana per fer el presbiteri, d'una sola nau, consagrada per Pere d'Albalat el 1240 i de la qual Eduard Toda suprimí el campanar—, el porxo de l'entrada i les capelles laterals afegides en data més tardana. Sota el presbiteri hi ha una cripta rectangular, que ha estat tapada.

Eduard Toda seguí en la reconstrucció unes directrius més aviat capricioses, totalment diferents de les proposades per l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch (Mataró, el Maresme, 17 d'octubre de 1867 – Barcelona, 23 de desembre de 1956).

Va enderrocar sense gaire justificació algunes construccions, s'inventà torres d'un exòtic aire medieval i convertí el claustre, que trobà desmuntat, en mirador cap a la plana del Camp de Tarragona.

Al seu costat hi ha la sala capitular, romànica, convertida ara en capella.

En la part d'habitatge del castell, es poden visitar riques col·leccions de mobles i ceràmica catalana.

[A la part més alta de la muntanya, dins el recinte del castell convent, s'alçà al començament del segle XIX la capella de Santa Bàrbara, damunt les restes d'una torre romana, utilitzada pels àrabs com a lloc de guaita.](#)

El 1926, Toda va cedir l'edificació al Bisbat de Tarragona amb reserva d'usdefruit.

El bisbe (*)el va vendre el 1941 a la família reusenca Llopis, encapçalada per Joan Maria Llopis, industrial avellaner.

(*)Durant l'exili del cardenal Vidal, i fins a la seva mort, no es proveeix la seu de Tarragona. L'arxidiòcesi és governada [pels vicaris generals Salvador Rial Lloberas, vicari general de Tarragona \(1937-1943\) i Francesc Vives Recasens, vicari suplent.](#)

A la mort del cardenal (13 de setembre de 1943, a Suïssa), el primer és nomenat administrador apostòlic.

<https://books.google.es/books?id=i3IUz27CDWkC&pg=PA155&lpg=PA155&dq=Salvador+Rial+i+Francesc+Vives.&source=bl&ots=ZDTfCYj6hl&sig=ACfU3U20pf2Tiu7YL6IUzMWups2EuukYOw&hl=ca&sa=X&ved=2ahUKEwjllP2Vg5DpAhUDxIUkHeVwBNsQ6AEwAnoECAyQAQ#v=onepage&q=Salvador%20Rial%20i%20Francesc%20Vives.&f=false>

Cal suposar la intervenció de la cúpula franquista en aquella transmissió.

El 1979, els Llopis els van vendre al Banc Urquijo, del qual va passar a la Generalitat i la Diputació provincial que en són les actuals propietàries al 50%.

<https://www.monestirs.cat/monst/baca/bc21esco.htm>

https://www.youtube.com/watch?v=YyKtaufcyVw&feature=em-subst_digest

La Covid.19 continua dissortadament fent 'progressos' , i al ensems el GOBIERNO DEL REINO DE ESPAÑA, persisteix en l'aplicació de les seues directius centralitzadores, que fins al dia d'avui aconseguen 24.275 víctimes – comptant NOMÉS les que traspassaven als hospitals -, les estimacions menys agosarades consideren que la xifra REAL duplica o triplica aquest número.

<https://www.elmundo.es/ciencia-y-salud/salud/2020/04/29/5ea925e4fc6c83ae3a8b464c.html>

Les darreres mesures anunciades, que seran revisades – sense cap mena de dubte – expliciten que els vilafranquins NO podran anar a Calafell, però se'ls permetrà anar fins a Gisclareny si tenen una segona residència.

Aquesta mena de 'buotades' ens fan témer que son una cortina de fum que amaga , o pretén amagar , la realitat.

Que l'Arcàngel Sant Miquel intercedeixi davant l'Altíssim per TOTS nosaltres.